

“La cultura és l'única eixida que ens queda”

Llorenç Barber (Aielo de Malferit, Vall d'Albaida, 1948) és musicòleg, compositor, instrumentista, però, sobretot, campanòleg. Aquest artista del so i del carrer, indòmit, excèntric, apassionat i extremadament senzill, ha rodat per mig món amb tot de propostes experimentals, improvisades i imprevisibles que, encara ara, continuen commocionant ciutats senceres.

Sempre fidel a la seua particular manera d'entendre la música i el món, Llorenç Barber ha quallat una intensa trajectòria, àmplia i extremadament diversa, allunyat en tot moment del poder i dels amiguismes. La poesia fonètica, la veu diafònica, la música plurifocal i sobretot els concerts urbans –fins ara més de 150, sense comptar el de Venècia del proper 21 de juny– que li permeten de fer música –“i màgia”– amb totes les campanes d'una ciutat li han conferit un estil inconfusible i marcadament propi. Ara, després de trenta anys vivint a Madrid, vol tornar a casa. (“Madrid –diu– és massa incòmode, i tants de ministeris han acabat deixant-los sords a tots.”) Precisament al seu poble natal, dirigeix des de fa sis anys el festival que ell mateix va crear, Nits d'Aielo i Art, on aconsegueix portar cada any propostes tan experimentals que ell mateix reconeix que “serien impossibles de fer en qualsevol ciutat de l'estat, ni a Madrid ni a Barcelona”. “Perquè ací, a Aielo –assegura–, ningú no ens imposa límits.”

—Com respon un poble de poc més de 4.000 habitants a un festival que pot arribar a descol·locar fins i tot el més cosmopolita?

—Doncs precisament descol·locat, com ha de ser, perquè, si no, seria un avorriment. I absolutament bolcat, encara que sembla increïble. Els dos primers anys va ser com un miracle perquè sabíem que no era fàcil. I de fet, hi va haver algun ensurt o altre perquè no sabíem com podia reaccio-

nar el públic a un individu que de sobte es plantava a l'escenari i que no sabies si et podia pegar un bon colp.

—I ara, ja s'hi han acostumat?

—Després de l'ensurt sempre ve la normalitat. I imagine que haurem perdut una part de públic però n'hem consolidat una altra que és realment valuosa. Quan al principi va haver un intent de convertir les Nits d'Aielo en un festival de música en el sentit més clàssic de la paraula vaig haver de fer-los entendre que allò que fèiem també era música. Només que, per a mi, la música són moltes coses. També ho és donar patades a uns perols. I no és que m'ho haja inventat jo.

—Un dels seus objectius en aquest festival ha estat treballar amb la banda de música d'Aielo. Com s'han pres això de tocar, passejar-se per l'escenari, xiular, amagar-se o conjugar la seua música amb la d'un discjòquei?

—Des del començament, la predisposició va ser completa, i clar, tot aquest treball ha donat resultat. Les bandes de música permeten moltes més coses que tocar música de fa dos segles.

—Encara que no siga gaire habitual...

—Desgraciadament, no. Per això, amb aquestes experiències amb la banda d'Aielo el que vull és fer una crítica positiva i denunciar l'extrema miopia de les bandes, que són dirigides per persones que no saben on és el món, que no han eixit mai de viatge més que per veure si la torre de Pisa cau o no cau i que no saben que el món camina al seu voltant.

“Després del concert de campanes de Roma vaig decidir que no hi tornaria mai més. Allà, qualsevol rectorat és un monsenyor, un príncep de l'Església. De veritat, no hi ha qui els aguante”

—En canvi, la formació musical i tècnica dels músics és cada vegada millor.

—Sí, però resulta que tenen el cap ple de paella! Avui dia cal anar més enllà, no ens podem quedar en el segle XIX. A Holanda o a Suïssa, per exemple, les bandes de música han evolucionat i són molt bones. I no són valencianes! Això que ací som els millors del món, amb tots els matisos, no m'ho crec. Entre altres coses, perquè els conservatoris estan plens de carques i perquè la societat en general i els programadors en particular viuen en un paradís. Tanquen les portes dels auditoris a “aquests desgraciats de la barba” i només programen bandes estupendes per als diumenges al matí. I després, porten a Rostropovich, que és molt car i queda molt bé. Això és com si tancaren les portes del Reina Sofia a Picasso. Però bé, a banda d'aquestes coses, dels Rostropovich i companyia —que cal fer-les perquè els rics també hi tenen dret—, els altres també ens mereixem el nostre espai.

—Ho diu per València?

—No és que aquestes coses només passen a València, però d'alguna manera és un paradigma. En aquesta capital nostra sempre porten el més car.

I a Madrid la gent s'ho creu i sempre em diuen: “Collons, els valencians!” Però és que això no és cultura, això és un mercat fabulós on, els diners, sempre se'ls emporten els de fora. I la creativitat, on queda? On estem els de la barba? Tot això és el que cal denunciar, però no només cap a dins, sinó en veu alta, en els concerts. Un concert mai no ha de ser una part allunyada del món. Tothom entén que un literat o un director de cinema discuteix coses. I un músic? Nosaltres també tenim dret a parlar dels problemes de la societat. Perquè la música és societat.

—Per això diu que les Nits d'Aielo són un acte de rebel·lió?

—És que ho han de ser. Rebel·lió contra la inèrcia dels que es pensen que no sabem res i contra els que es pensen que només els professors i catedràtics poden parlar. Uns professors que només volen la música del segle XIX i una mica del segle XX, i si és Carl Orff, encara millor, perquè així és el feixisme pur fet so. No pot ser que a València, cada vegada que vulguen recordar el segle XX, recorren a Orff, que ho hem sentit des que vam nàixer. I no és que no m'agrada el “Oh Fortuna Velut Luna”, clar que m'agrada. Però és que el segle XX són moltes altres coses. I aquí és on entra la tranquil·litat de la societat que té el seu xaletet i a sobre cobra del Ministeri de Cultura i se sent meravellós quan li publiquen una foto al diari.

—Aquesta societat està suficientment preparada per veure una virtuosa de la flauta que toca i parla al mateix temps o per assisar a un còctel silenciós de mitja hora?

—Sí i no. Quan els polítics atribueixen a la mala pedagogia el fet que aquest tipus de música no agrada, el que fan és posar-se en evidència ells mateixos. Perquè vol dir que no han fet bé la seua feina. Pedagogia és saber posar una persona davant d'una incògnita, però no donar-li respostes perquè aleshores ja no serveix de res, excepte per perdre diners i ocasions. La pedagogia s'ha d'entendre com una font de vida que provoca preguntes però mai respostes. I per a això, entre altres coses, serveixen els còctels

silenciosos: mirar-nos durant mitja hora a la cara, els uns als altres. I ocorren tantes coses... Això és pedagogia i la resta són prejudicis.

—Sempre ha dit que amb aquest tipus de propostes, amb la música en general, es poden parar les guerres. I aquesta que ens ve al damunt, la podrà parar?

—En aquest cas, crec que s'han fet les coses tan malament que ara hem de pagar. El primer que hem d'aprendre és a no votar un polític perillós. I si el votem, almenys hem de disposar d'armes per a neutralitzar-lo. I ara, clar, estem de mala llet perquè no veiem la manera de frenar el monstre. I ens hem d'aguantar? Doncs no. Però podem parar la guerra? Doncs tampoc. I les altres, les podem parar? Doncs sí. I guanyarem i perdrem, com tot en la vida. La cultura és una arma a llarg termini, però al final ens salvarà, com als àrabs també els ha de salvar la seua gran cultura i no els quatre fonamentalistes.

—Com?

—En el fons, la recepta és molt senzilla: tot depèn de la sensibilitat, de la lluita contra l'egoisme i de l'atenció. Cultivar l'atenció és l'única arma que ens queda. I això no és cap tonteria. Segurament és la tonteria més seriosa de què disposem. Perquè l'altra opció seria treure un canó més gran que el de l'enemic. Però, és clar, duraríem quatre dies. El món ja s'hauria acabat. Així, la cultura és l'única eixida que ens queda. I és eficaç, encara que tarde més.

—Els seus concerts de campanes, d'alguna manera, també hi contribueixen?

—I tant! Almenys a la meua manera. Una vegada omplés de so tota una ciutat comencen a ocórrer coses en certa manera màgiques. Tot s'omple de colors, absolutament diferents en cada ciutat. I cada ciutat entra en vibració. Convertesc els campanars en talaies de sorpreses, sonores i vibrants, i omple els campanars de personetes amb una partitura i un cronòmetre i... tots a la faena!

—Què queda després d'haver recorregut més de 150 ciutats arreu del món amb aquests concerts?

—Allò bonic de cada ciutat és que coneixes gent molt interessant, que al final sempre resulta que són els més bojos. Tret d'això, el que m'interessa molt és la intensitat de la memòria que queda d'aquestes experiències. Generalment, la memòria d'un concert és bastant efímera. Al cap de dos mesos ja no te'n recordes. En canvi, amb les campanes és diferent. Tothom se'n recorda. Però això no és un miracle meu, sinó de la ciutat i la seua relació amb la campana. Una relació estranya, mística, que ningú no controla però que impressiona. No sabem per què, però impressiona. I el millor encara de tot això és que a partir d'aquests concerts, els més espavilats en trauen conseqüències.

—Se sent més a gust al carrer que als auditoris?

—Tal com estan les coses, sí. De fet, els que canvien la vida de la gent no són els músics d'acadèmia que l'únic que volen és fer una simfonia per tocar-la en un auditori. Però els auditoris no són la música. És un pecat tocar-la en un auditori. Per a mi, el món és el meu auditori, el carrer és casa meua. I això és el que ens dona qualitat de vida. Però no només per a mi i la meua estimada esposa, sinó també per al negret de la pastera que acaba d'arribar. I amb totes aquestes idees acabes per demanar la fraternitat. Com el papa, què coi!

—Parlant del papa, el concert de Roma amb motiu de l'anunci de l'any jubileu del 2000 va ser molt emocionant?

—Dons no. Aquella ciutat és un desastre. Ni hi ha gaires campanes ni les que hi ha tenen qualitat. Allà, els rectors són prínceps de l'Església, no com aquí. A Roma, qualsevol rector és un monsenyor. I ningú no es va plantejar seriosament que la ciutat es parara. Els *motorini*, no hi ha ningú que els frene. Després d'aquell concert vaig dir que mai no tornaria a Roma, perquè als capellans no hi ha qui els aguanten.

—Qui ho havia de dir...

—Dons sí. Però afortunadament he fet concerts molt més bonics allà on menys t'esperes. Recorde un concert que vaig a fer a una ciutat portuguesa

“Els auditoris no són la música. És un pecat tocar-la en un auditori. Per a mi, el món és el meu auditori, el carrer és casa meua. I això és el que ens dona qualitat de vida a tots.”

tocant a la frontera. M'havia contractat l'associació de mestresses de casa perquè una de les dones m'havia sentit tocar a Lisboa. No tenien diners per pagar-me, així que em van proporcionar allotjament, menjar i un enorme somriure. El concert va ser molt mínim, perquè les possibilitats no donaven per a més, però es va convertir en un miracle.

—Com va començar a descobrir tot aquest món?

—En realitat és una vocació, ho descobreixes a poc a poc. Un dia algú et diu una cosa, un altre dia copies alguns tros d'alguna peça que has sentit, un altre vas pel carrer i veus coses que abans no havies vist... I en tot aquest procés, [l'històric compositor nord-americà] John Cage ha estat fonamental, la seua manera de viure i de pensar. Quan jo vaig començar, totes aquestes “rereses” eren normals. Formaven part de l'evolució natural de la música. Però després, la majoria de la gent que estàvem en aquell moviment s'ha anat amagant. La majoria fa molt de temps que ja no diuen res i estan tots morts de frustració perquè s'adonen que l'únic que volen és tocar davant de la reina en un auditori.

—Com explicaria tot el que fa a un inexpert?

—Dons li contaria el mateix que a tu. Parlant, explicant, ensenyant, mostrant per què faig les coses, què són els harmònics i la música plurifocal... I si em pregunta com ho faig, li diria: “Un momentet, que t'ho demostre.” I xiules, i cantes i tot el que faça falta. I aquest és realment el músic que val. Clar, després pots estructurar-ho donant un curs. Però no un curs per parar la mà i dir bestieses, sinó per explicar coses de veritat, coses que els grans catedràtics no sabrien explicar. Això que només els grans directors de batuta o només els grans virtuoses són els bons... Aquest “només” és absolutament execrable. Perquè clar que tenen raó, però no tota la raó. Nosaltres també en tenim una part. I ben important! I tots junts, estariem millor, però ja ningú no em fa cas. A més, ja se m'acaba la paciència, ja no vull ni convèncer-los. Que ells es queden al conservatori a pontificar. Ells i Wojtyla junts. I a nosaltres, que ens deixen el carrer. Almenys, que ens deixen el carrer.

Rosanna Melià